

Universitat de Lleida

GUIA DOCENT **VICTIMOLOGIA**

Coordinació: VILLACAMPA ESTIARTE, CAROLINA

Any acadèmic 2023-24

Informació general de l'assignatura

Denominació	VICTIMOLOGIA			
Codi	13304			
Semestre d'impartició	1R Q(SEMESTRE) AVALUACIÓ CONTINUADA			
Caràcter	Grau/Màster	Curs	Caràcter	Modalitat
	Doble titulació: Màster Universitari en Advocacia i Màster Universitari en Sistema de Justícia Penal	2	OBLIGATÒRIA	Presencial
	Màster Universitari en Sistema de Justícia Penal	1	OBLIGATÒRIA	Semipresencial
Nombre de crèdits assignatura (ECTS)	6			
Tipus d'activitat, crèdits i grups	Tipus d'activitat	PRAULA		TEORIA
	Nombre de crèdits	1.6		4.4
	Nombre de grups	1		1
Coordinació	VILLACAMPA ESTIARTE, CAROLINA			
Departament/s	DRET			
Distribució càrrega docent entre la classe presencial i el treball autònom de l'estudiant	15% presencial / 75% virtual			
Informació important sobre tractament de dades	Consulteu aquest enllaç per a més informació.			
Idioma/es d'impartició	90 % castellà / 10% anglès			

Professor/a (s/es)	Adreça electrònica professor/a (s/es)	Crèdits impartits pel professorat	Horari de tutoria/lloc
BELTRAN MONTOLIU, ANA	beltrana@dpu.uji.es	,5	
TORRES FERRER, CLÀUDIA	claudia.torres@udl.cat	3,5	
VILLACAMPA ESTIARTE, CAROLINA	carolina.villacampa@udl.cat	2	

Objectius acadèmics de l'assignatura

- Analitzar el concepte de víctima i el seu reconeixement internacional i nacional.
- Estudiar els processos de victimització i desvictimitació.
- Aprendre els mecanismes legals de protecció, assistència i reparació a les víctimes.
- Analitzar la interrelació víctima-sistema de justícia penal
- Conèixer alguns supòsits especials de victimització
- Introduir la metodologia d'investigació victimològica: les enquestes de victimització com a principal instrument.

Competències

CE1 Coneixement de les característiques, esquemes conceptuals i procediments d'el sistema de justícia penal
 CE2 Coneixement de les diferents perspectives d'abordatge del comportament antisocial
 CE8 Diferenciació entre la resolució pacífica i adversarial de conflictes
 CE10 Coneixement de mecanismes tendents a la desvictimitació
 CE11 Comprensió de factors incidents en el procés de victimització
 CG1 Correcció en l'expressió oral i escrita en el llenguatge tècnic
 CG3 Domini de les TIC
 CG4 Aptitud per aplicar els coneixements adquirits i capacitat de resolució de problemes en entorns nous o poc coneguts dins de contextos més amplis (multidisciplinaris) dins la seva àrea d'estudi
 CG5 Capacitat per a integrar coneixements i enfrontar-se a la complexitat de formular judicis a partir d'una informació que, incompleta o limitada, inclogui reflexions sobre les responsabilitats socials i ètiques vinculades a l'aplicació dels seus coneixements i judicis
 CG8 Respecte als drets fonamentals d'igualtat entre homes i dones, a la promoció dels drets humans i als valors propis d'una cultura de pau i valors democràtics
 CT5 Aplicar la perspectiva de gènere a les funcions pròpies de l'àmbit professional

Continguts fonamentals de l'assignatura

- TEMA 1: La victimologia. Concepte i autonomia de la disciplina. Objecte material. Mètode. Victimització i desvictimitació. La prevenció de la victimització.
- TEMA 2: Història de la victimologia. La primera victimologia. La victimologia proactiva. La victimologia crítica.
- TEMA 3: victimització. Les tipologies victimales. Els models teòrics de victimització. La revictimització.

- TEMA 4: Metodologia d'investigació victimològica: enquestes de victimització.
- TEMA 5: Processos de desvictimació. La víctima en el sistema de justícia penal. Estatut jurídic de la víctima. Protecció internacional de les víctimes. La posició de la víctima en el sistema penal espanyol.
- TEMA 6: Sistemes d'assistència, protecció i reparació a les víctimes. La victimoassistència. Els sistemes d'indemnització a les víctimes del delictes. La justícia reparadora: aproximació conceptual, postulats, debat sobre la mateixa i contingut.
- TEMA 7: Àmbits específics de victimització: abusos sexuals a menors, agressions sexuals contra dones; les víctimes de la violència familiar. Assistència psicològica posttraumàtica.

Eixos metodològics de l'assignatura

Les activitats formatives consistiran en sessions magistrals, conferències d'experts, estudi de materials, lectures orientades, resolució de casos.

Tant les sessions magistrals com les sessions d'experts s'efectuaran al llarg del primer mes del primer semestre, moment en què tindrà lloc la realització de la part docent presencial. Finalitzada aquesta, seguint la corresponent temporalització, procedirà la realització d'activitats per part dels estudiants, com recensions i resolució de casos, per la qual cosa resultarà requisit previ l'estudi tant dels corresponents materials allò que la realització de les corresponents lectures dirigides.

Pel que fa a la distribució de crèdits ECTS per activitats:

Tipus Activitat	Crèdits ECTS
Sessions presencials i conferències d'experts	1,6
Estudi de materials	1,6
Lectures dirigides	1,2
Recensions i resolució de casos	1,6

Pla de desenvolupament de l'assignatura

- Sessions de docència

presencials.

- 3 activitats en línia a realitzar a través del Campus Virtual.

Sistema d'avaluació

El sistema d'avaluació consistirà en el seguiment d'un sistema d'avaluació continuada. Aquest vindrà integrat per la realització de diverses activitats distribuïdes al llarg del primer semestre. Ja que es tracta d'un màster on la docència serà semipresencial, la primera de les activitats d'avaluació continuada consistirà en l'assistència a les sessions presencials o via *streaming* i el seu convenient aprofitament, el que s'avaluarà al final de les sessions mitjançant una prova de conjunt, en que les qüestions relatives a aquesta matèria s'inclouran específicament.

En finalitzar les corresponents sessions presencials d'aquesta matèria, es presentarà un calendari d'activitats consistents en l'estudi dels materials que es facilitin. El grau de coneixement d'aquests materials s'avaluarà a través de diversos exercicis -recensions i resolució de casos- que es distribuïran periòdicament i que seran corregits pel professorat encarregat de la matèria. El professor/a responsable de l'assignatura pot sol·licitar a l'alumnat aclariments o majors detalls de l'activitat presentada per escrit mitjançant la resposta oral – per videoconferència – a les preguntes formulades pel professor. D'aquestes activitats s'obté una qualificació que l'alumne haurà de validar mitjançant una prova escrita singular per a cada matèria.

La qualificació global de l'assignatura s'obté, un cop superada la prova escrita sobre la docència rebuda (la qualificació serà d'apte o no apte), de la mitjana aritmètica de les qualificacions corresponents a cadascuna de les activitats on line que conformin l'assignatura. Per a poder superar l'avaluació serà necessari realitzar totes les activitats online.

Bibliografia i recursos d'informació

Bibliografía recomendada per al seguiment de l'assignatura

BERISTAIN IPIÑA, A.: *Victimología: nueve palabras clave*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2000.

ECHEBURÚA ODRIÓZOLA, E./ BACA BALDOMERO, E./ TAMARIT SUMALLA, J.M.: *Manual de Victimología*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2006.

GOMEZ COLOMER, J.L, *Estatuto jurídico de la víctima del delito (La posición jurídica de la víctima del delito ante la Justicia Penal. Un análisis basado en el Derecho comparado y en las grandes reformas penales que se avecinan)*, Thomson Reuters, Aranzadi, Cizur Menor, 2014.

TAMARIT SUMALLA, J.M. "Paradojas y patologías en la construcción social, política y jurídica de la victimidad", *InDret* 2013.

TAMARIT SUMALLA, J.M (Coord.), *Víctimas olvidadas*, Tirant lo Blanch, Valencia 2010.

TAMARIT SUMALLA, J. M (Coord.), *La justicia restaurativa: desarrollo y aplicaciones*, Comares, Granada, 2012,

TAMARIT SUMALLA, J.M./ VILLACAMPA ESTIARTE, C.: *Victimología, justicia penal y justicia reparadora*, Grupo Editorial Ibáñez, Bogotá, 2006.

TAMARIT SUMALLA, J.M./VILLACAMPA ESTIARTE, C/SERRANO MASIP, M., *El estatuto de las víctimas de delitos. Comentarios a la Ley 4/2015*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2015.

VILLACAMPA ESTIARTE, C. (Coord.)/CEREZO DOMINGUEZ, A.I./GÓMEZ GUTIÉRREZ, M., *Introducción a la victimología*, Síntesis, Madrid, 2019.

Bibliografía complementaria seleccionada:

ARROYO ZURIARRÁIN, S.: "La victimización relatada por las víctimas de terrorismo", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.

BARONA VILAR, S. (Dir.): *La mediación penal para adultos. Una realidad en los ordenamientos jurídicos*, Tirant lo Blanc, Valencia, 2009.

BARONA VILAR, S.: *Mediación penal: fundamento, fines y régimen jurídico*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2011.

BERISTAIN IPIÑA, A.: "El código penal de 1995 desde la victimología", *La Ley, Revista jurídica española de doctrina, jurisprudencia y bibliografía*, nº 3, 1997.

BERISTAIN IPIÑA, A.: "El nuevo Código penal de 1995 desde la Victimología", *Eguzkilo, Cuaderno del Instituto Vasco de Criminología*, nº Extra 10. 1997.

BERISTAIN IPIÑA, A.: "La Victimología creadora de nuevos Derechos Humanos", en *Victimología: VIII Cursos de Verano en San Sebastián*, 1990.

BERISTAIN IPIÑA, A.: "La Victimología desde una epistemología teológica y criminológica", en *Victimología: VIII Cursos de Verano en San Sebastián*, 1990.

BITTI, G.: "Las víctimas ante la Corte Penal Internacional", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.

BUENO ARÚS, F.: "Victimología infantil: tipología. Formas de maltrato. Niños víctimas de agresión sexual", *Eguzkilo, Cuaderno del Instituto Vasco de Criminología*, nº 13, 1999.

CAMPO DE LA CRUZ, A.M.: "Reflexiones sobre el tratamiento a las víctimas de violencia vial", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.

CEBALLOS MARTÍN, I.: "Presente y futuro de la victimología", *Cuadernos de Política Criminal*, nº 75, 2001.

DE HOYOS SANCHO, M.: *Garantías y derechos de las víctimas especialmente vulnerables en el marco jurídico de la Unión Europea*, Ed. Tirant lo Blanc, Valencia, 2013.

- DE LA ROSA CORTINA, J.M., *Tutela cautelar de la víctima. Órdenes de alejamiento y órdenes de protección*, Thomson Reuters-Aranzadi, Cizur Menor, 2014.
- DELGADO MARTÍN, J.: "La victimización reiterada de personas vulnerables. Tratamiento del riesgo en el proceso penal", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.
- DÍAZ COLORADO, F.: "Una mirada desde las víctimas: el surgimiento de la victimología ensayo", *Umbral Científico*, nº 9, 2006.
- DÜNKELE, F.: "Sobre la importancia de la Criminología para la Victimología", en *Victimología: VIII Cursos de Verano en San Sebastián*, 1990.
- ECHEBURÚA ODRIÓZOLA, E.: "Lesiones psíquicas y secuelas emocionales en las víctimas de delitos violentos: el proceso de victimización", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.
- ESQUINAS VALVERDE, P.: *Mediación entre víctima y agresor en la violencia de género*, Tirant lo Blanch, Valencia, 2008.
- FEREIRO BAAMONDE, X.: *La víctima en el proceso penal*, La Ley, Madrid, 2005.
- FUENTES NOGALES, J.L.: "Panorama actual y perspectivas de la victimología", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.
- GARCÍA ÁLVAREZ, P.: *La víctima en el Derecho penal español*, Ed. Tirant lo Blanch, Valencia, 2014.
- GARCÍA BECEDAS, M.J.: "La victimología como ciencia y su transposición a la realidad a través de las oficinas de ayuda a las víctimas de los delitos (OAVD)", *La Ley: Revista jurídica española de doctrina, jurisprudencia y bibliografía*, nº5, 1999.
- GARCÍA ZAFRA, I.: "Ayuda y asistencia a las víctimas de delitos: Victimología y Ley 35/1995", en *Iuris, Actualidad y práctica del Derecho*, nº 58, 2002.
- GONZÁLEZ SÁNCHEZ, J.A.: *La orden de protección de las víctimas de la violencia doméstica y de género*, Ed. Sepín, Madrid, 2014.
- GORDILLO SANTANA, L.F.: *Justicia Restaurativa y la Mediación Penal*, Iustel, 2007.
- HERRERO ALONSO, C./ GARRIDO MARTÍN, E.: "Victimología: el impacto del delito, la víctima y el sistema legal: Una aproximación psicosocial", en *Cuadernos de Derecho Judicial*, nº 7, 1998.
- HERRERA MORENO, M.: *La hora de la víctima*, Edersa, Madrid, 1996.
- LANDROVE DÍAZ, G.: *La moderna victimología*, Tirant lo Blanch, Valencia, 1998.
- LARRAURI PIJOAN, E.: "Victimología: ¿Quiénes son las víctimas? ¿Cuáles sus derechos? ¿Cuáles sus necesidades?" *Jueces para la Democracia*, nº 15, 1992.
- MARCHIORI, H.: "Victimología y prevención del delito", *Documenta laboris: serie de trabajos y estudios de investigación de la Escuela de Graduados*, nº 4, 2002.
- MARTÍN RÍOS, M.P.: *Víctima y justicia penal*, Atelier, Barcelona, 2012.
- MORILLAS FERNÁNDEZ, D./ PATRÓ HERNÁNDEZ, R.M./ AGUILAR CÁRCELES, M.M.: *Victimología. Un estudio sobre la víctima y los procesos de victimización*, Dykinson, Madrid, 2011.
- PECHARROMÁN LOBO, Y.: "Victimología", en COLLADO MEDINA, J. (coord.): *Elementos básicos de investigación criminal*, 2007.
- PEREDA BELTRÁN/GUILERA FERRÉ/ABAD i GIL, *Victimología del desarrollo*, Centre d'Estudis Jurídics i Formació Especialitzada, Barcelona, 2012.
- PETERS, T.: "Criminología y Victimología", en *Victimología: VIII Cursos de Verano en San Sebastián*, 1990.

POLAINO NAVARRETE, M.: "Victimología y criminalidad violenta en España", *Estudios penales en memoria del profesor Agustín Fernández-Albero*, 1989.

RUBIO LARA, P.A (coord.): *Victimología Forense y derecho penal*, Tirant lo Blanch, 2010.

SAMGRADOR, J.L.: "La victimología y el sistema jurídico penal", en CLEMENTE DÍAZ, M.M./ JIMÉNEZ BURILLO, F. (coord.): *Psicología social y sistema penal*.

SILVA SÁNCHEZ, J.M.: "Innovaciones teórico-prácticas de la Victimología en el Derecho penal", en *Victimología: VIII Cursos de Verano en San Sebastián*, 1990.

SUBIJUANA ZUNZUNEGUI, I.J.: "La victimología infantil: niños víctimas de agresión sexual y sistema judicial", *Eguzkilore, Cuaderno del Instituto Vasco de Criminología*, nº 13, 1999.

SUBIJUANA ZUNZUNEGUI, I.J.: "Las víctimas en el sistema penal. En especial, la justicia restaurativa", *Estudios de Derecho Judicial*, nº 121, 2007.

VILLACAMPA ESTIARTE, C.: "Víctima menor de edad y proceso penal: especialidades en la declaración testifical de menores-víctimas", *Revista de Derecho y Proceso Penal*, nº 16, 2005.

Recursos online:

The world Society of Victimology

<http://www.worldsocietyofvictimology.org/>

Instituto Intervict: universidad de Tilburg

<http://www.tilburguniversity.edu/research/institutes-and-research-groups/intervict/>

European Society of Criminology

<http://www.esc-eurocrim.org/>

Sociedad Española de Investigación Criminológica

<http://www.criminologia.net/index.html>

Sociedad Catalana de Victimología

<http://www.victimologia.cat/>

Fundación FIVE

<http://www.fundacionfive.com/>

Revistas online

<http://irv.sagepub.com/> (International Review of Victimology)

<http://www.worldsocietyofvictimology.org/publications.html#victimologist> (The Victimologist)

<http://euc.sagepub.com/> (European Journal of Criminology)

<http://criminet.ugr.es/recpc/> (Revista Electrónica de Ciencia Penal y Criminología)

<http://www.criminologia.net/reic.php> (Revista de la Sociedad Española de Investigación Criminológica)

<http://www.indret.com/es/> (InDret)

<http://dialnet.unirioja.es/servlet/revista?codigo=1145> (Revista de Derecho Penal y Criminología)

<http://www.huylgens.es/journals/index.php/revista-de-victimologia> (Revista de Victimología/Journal of Victimology)